

Hyvinvointia laitumelta- hyötyykö nykyajan lypsylehmä laidunnuksesta?

Moona Mattila

ProAgria Etelä-Suomi

Maitoalan huippuseminaari 30-31.10.2024

Hyvinvoinnin tasot

Biologinen
toiminta

Lajityypillinen
käyttäytyminen

Tuntemukset

Fraser 1997

Laitumen hyvinvointivaikutukset – biologinen toiminta

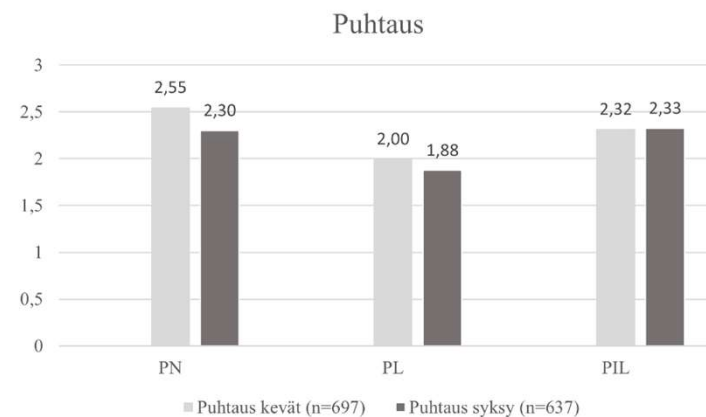
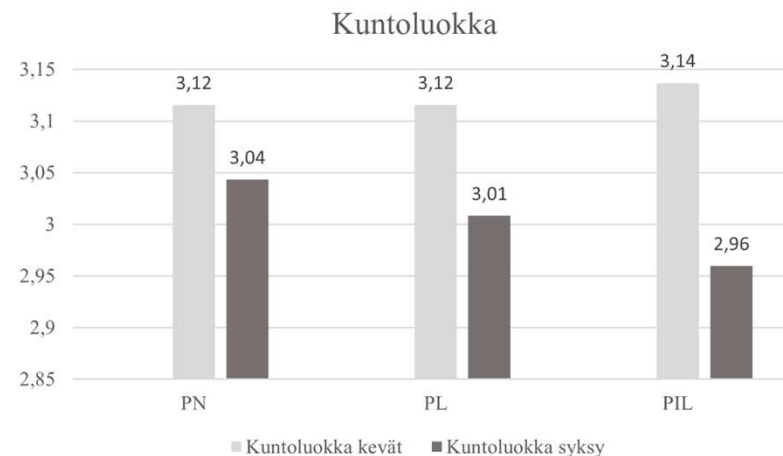
Kuntoluokka

- Neutraali (Rust ym. 1995) tai laskeva vaikutus kuntoluokkaan (Wasburn ym.2002)
- DIM vaikuttaa (Waltner ym. 1993)
- Hellestressin vaikutus syöntiin ↓

Puhtaus

- Laidunnuksella positiivinen vaikutus (Ellis ym. 2007)
- Laitumella lehmällä vapaus valita makuupaikkansa ja nurmi yleensä kuivaa ja puhdasta
- Lehmä välttää likaista ja märkää makuualustaa, vaikutus makuu-aikaan ja asentoon (Schutz ym. 2019)
- Samalla todettu positiivinen vaikutus utareterveyteen

Laitumen olosuhteet?

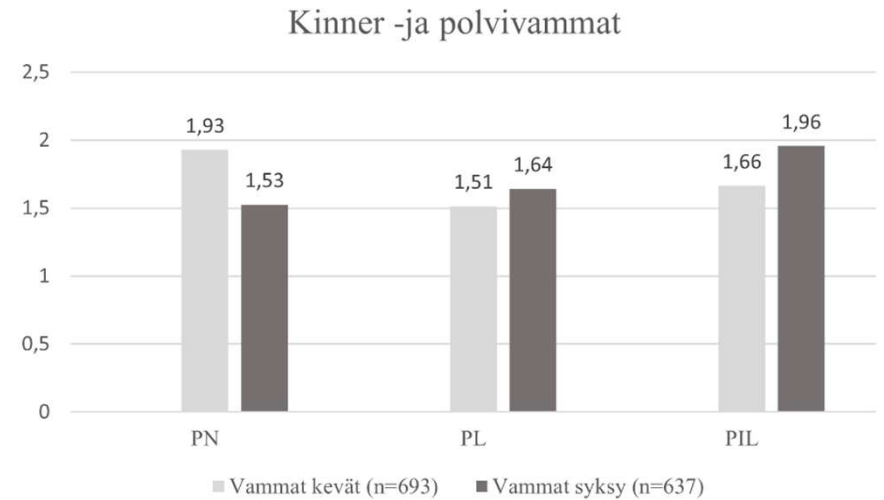

Mattila 2024

Laitumen hyvinvointivaikutukset – biologinen toiminta

Kinner- ja polvivammat

- Ovat seurausta lähes aina epäsojivista olosuhteista, yleisyys 40-70% lehmistä.
- Laidunnuksen on todettu ehkäisevän ja parantavan kinner - ja polvivammoja (Burov ym.2013)
  - Pehmeä alusta, ei rajoittavia ai hankaavia rakenteita
  - Vaikutusta, kun laidunnusta 3-9h/vrk tai 50h/kk
  - Pidempi aika kerralla laitumella parempi kuin useammat laidunnuskerrat

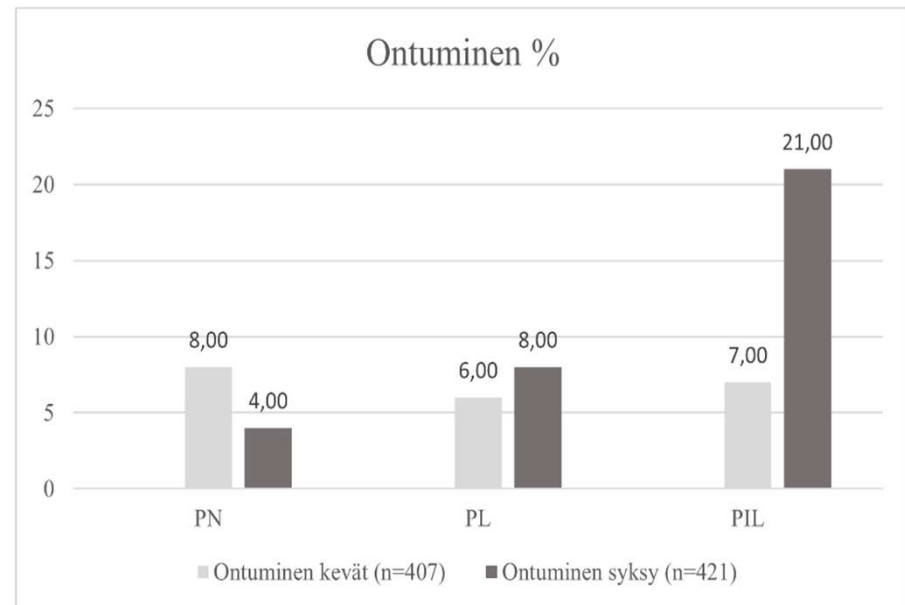

Mattila 2024

Laitumen hyvinvointivaikutukset – biologinen toiminta

Ontuminen

- Eri tutkimuksissa ontumisprosentti 7-37%
- Laiduntamisella suurimmaksi osaksi neutraali tai positiivinen vaikutus
- Laiduntamisen on todettu vähentävän ontumista
  - Ontuma-asteikossa (1-5) asteen parannuksia ontumislukituksessa lehmillä laitumella vs. lehmillä navetassa (Hernandes-Mendo ym. 2007)
  - Vähentävän tartunnallisia sorkkasairauksia (Somers ym. 2005)
- Kulkureitit kuntoon! (kivet, mutkat, ruuhkat) voivat aiheuttaa ongelmia

Mattila 2024

Laitumen hyvinvointivaikutukset – lajityypillinen käyttäytyminen

- Kuluttajat huolissaan toteutumisesta
  - Mikä on nykyajan lehmälle lajityypillistä käyttäytymistä?
- Lehmät yrittävät laiduntaa myös lyhyeksi ajettua laidunta (Pietikäinen ym. 2022)
  - Kokonaisulkoiluajasta 15% söivät apetta ja 12% yrittivät laiduntaa
Nykylehmällä edelleen vahva motivaatio laiduntamiseen?
- Laumakäyttäytyminen on paremmin mahdollista laitumella
  - Enemmän tilaa → vähemmän kilpailua ja tappeluita (Miller & Wood-Gush 1991)

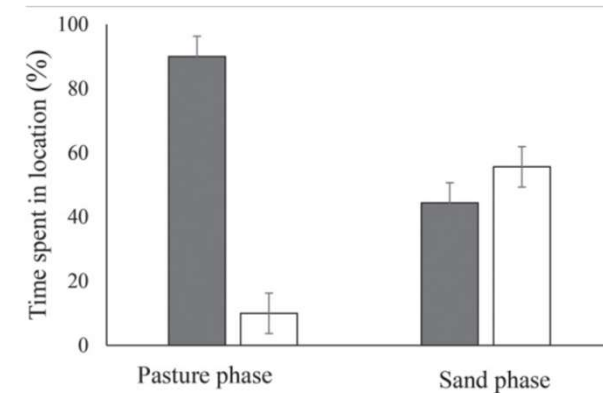
Laitumen hyvinvointivaikutukset – naudän tuntemukset

Haluaako lehmä mennä laitumelle?

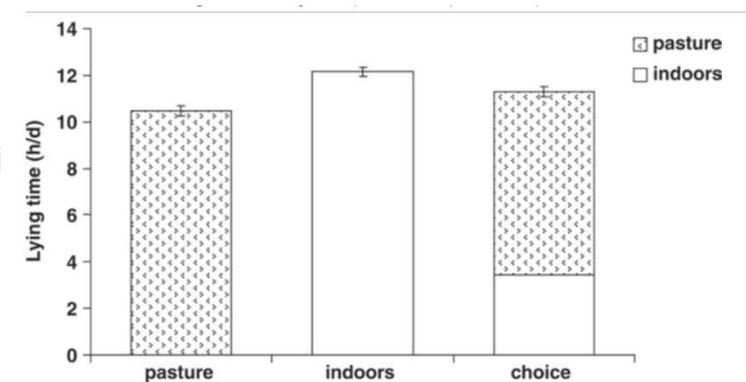
- Riippuu lehmän kokemuksesta, vaihtelua 10-72%
- Sää ja kävelymatka laitumelle vaikuttavat

Valintakokeissa:

- Suurimmassa osassa laitumella vietettiin enemmän aikaa
  - Laidun 10% vs sisätilat 90%, (Charlton ym.2011)
  - Laidun 58% vs. sisätilat 42% (Charlton ym. 2013)
  - Laidun 54% sisätilat 46% (Legrand ym. 2009)
- Lehmät ovat laitumella mieluiten yöllä, laitumen etäisyydellä ei ollut väliä yöllä (Motupalli ym.2014)
- Lehmä on valmis tekemään yhtä paljon töitä laitumen kuin juuri jaetun appeen eteen (von Keyserlingk ym.2017)

Smid ym. 2018

Legrand ym. 2009

Yhteenvetona

Laidunnuksella on mahdollista luoda lisää hyvinvointia myös nykyajan lypsylehmälle

Nykyajan lypsylehmä on halukas ja motivoitunut pääsemään laitumelle

Hyvinvointia tukeva laidunnus ei tapahdu itsestään vaan vaatii osaavaa tuotannonjohtamista

Kiitos!

ProAgria

Lähteet

Washburn, S.P., White, S.L., Green, J.T., Benson, G.A., 2002. Reproduction, Mastitis, and Body Condition of Seasonally Calved Holstein and Jersey Cows in Confinement or Pasture Systems. *Journal of Dairy Science* 85, 105–111. [https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302\(02\)74058-7](https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302(02)74058-7)

Waltner, S.S., McNamara, J.P., Hillers, J.K., 1993. Relationships of Body Condition Score to Production Variables in High Producing Holstein Dairy Cattle¹. *Journal of Dairy Science* 76, 3410–3419. [https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302\(93\)77679-1](https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302(93)77679-1)

D Fraser, DM Weary, EA Pajor, BN Milligan. A scientific conception of animal welfare that reflects ethical concerns. *Animal welfare*, 1997

Rust, J.W., Sheaffer, C.C., Eidman, V.R., Moon, R.D., Mathison, R.D., 1995. Intensive rotational grazing for dairy cattle feeding. *American Journal of Alternative Agriculture* 10, 147–151. <https://doi.org/10.1017/S0889189300006378>

Schütz, K.E., Cave, V.M., Cox, N.R., Huddart, F.J., Tucker, C.B., 2019. Effects of 3 surface types on dairy cattle behavior, preference, and hygiene. *Journal of Dairy Science* 102, 1530–1541. <https://doi.org/10.3168/jds.2018-14792>

Hernandez-Mendo, O., von Keyserlingk, M.A.G., Veira, D.M., Weary, D.M., 2007. Effects of Pasture on Lameness in Dairy Cows. *Journal of Dairy Science* 90, 1209–1214. [https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302\(07\)71608-9](https://doi.org/10.3168/jds.S0022-0302(07)71608-9)

Pietikäinen, A M K, Kokkonen, T, Rissanen, P J, Vanhatalo, A, Herzon, I & Krawczel, P D 2022, Effects of two approaches for outdoor access on the welfare of lactating Nordic red cows. in L Delaby, R Baumont, V Brocard, S Lemauviel-Lavenant, S Plantureux, F Vertès & J L Peyraud (eds), Proceedings of the 29th General Meeting of the European Grassland Federation (EGF 2022) <http://hdl.handle.net/10138/565857>

Some effects of housing on the social behaviour of dairy cows Kendall Miller and David G. M. Wood-Gush, *Animal production* 1991), <https://api.semanticscholar.org>

Charlton, G.L., Rutter, S.M., East, M., Sinclair, L.A., 2011. Preference of dairy cows: Indoor cubicle housing with access to a total mixed ration vs. access to pasture. *Applied animal behaviour science* 130, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2010.11.018>

Charlton GL, Rutter SM, East M, Sinclair LA. The motivation of dairy cows for access to pasture. *J Dairy Sci.* 2013 Jul;96(7):4387-96. doi: 10.3168/jds.2012-6421. Epub 2013 May 9. PMID: 23664348.

Motupalli PR, Sinclair LA, Charlton GL, Bleach EC, Rutter SM. Preference and behavior of lactating dairy cows given free access to pasture at two herbage masses and two distances. *J Anim Sci.* 2014 Nov;92(11):5175-84. doi: 10.2527/jas.2014-8046. PMID: 25349361.

Legrand AL, von Keyserlingk MA, Weary DM. Preference and usage of pasture versus free-stall housing by lactating dairy cattle. *J Dairy Sci.* 2009 Aug;92(8):3651-8. doi: 10.3168/jds.2008-1733. PMID: 19620646.

von Keyserlingk MA, Amorim Cestari A, Franks B, Fregonesi JA, Weary DM. Dairy cows value access to pasture as highly as fresh feed. *Sci Rep.* 2017 Mar 23;7:44953. doi: 10.1038/srep44953. PMID: 28332567; PMCID: PMC5362966.

Smid AC, Weary DM, Costa JHC, von Keyserlingk MAG. Dairy cow preference for different types of outdoor access. *J Dairy Sci.* 2018 Feb;101(2):1448-1455. doi: 10.3168/jds.2017-13294. Epub 2017 Dec 8. PMID: 29224875.

Mattila M, Laiduntamien ja navettatyyppin vaikutukset lypsylehmän hyvinvointiin. 2024. <http://hdl.handle.net/10138/576052>

Ellis, K.A., Innocent, G.T., Mihm, M., Cripps, P., McLean, W.G., Howard, C.V., Grove-White, D., 2007. Dairy cow cleanliness and milk quality on organic and conventional farms in the UK. *Journal of dairy research* 74, 302–310. <https://doi.org/10.1017/S002202990700249X>